



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

**Департаменти (управління)
освіти і науки обласних,
Київської міської державних
адміністрацій (військових
адміністрацій)**

Щодо організації дошкільної освіти дітей з особливими освітніми потребами

6 червня 2024 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 3788-IX «Про дошкільну освіту» (далі – Закон), який введено в дію 01 січня 2025 року.

Метою створення Закону є забезпечення максимально сприятливих умов для стрімкого розвитку якісної та доступної дошкільної освіти, забезпечення інтересів усіх учасників освітнього процесу, в тому числі дітей з особливими освітніми потребами.

Для реалізації Закону та вдосконалення нормативно-правового регулювання процесу організації дошкільної освіти дітей з особливими освітніми потребами (далі – діти з ООП) розроблено та затверджено ряд нормативно-правових актів, над змістом яких працювали науковці та фахівці дошкільної освіти, представники громадських організацій тощо. Ці акти встановлюють чіткі процедури та механізми забезпечення права дітей з ООП на дошкільну освіту, а також психолого-педагогічний супровід, доступність освітнього середовища тощо.

До переліку основних нормативно-правових документів, які були розроблені для імплементації Закону, входять:

Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту (далі – Положення про команду), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2024 № 1713, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23.12.2024 за № 1982/43327. Цей наказ набирає чинності з 01 вересня 2025 року.

У Положенні про команду окреслено основні принципи, завдання та підходи до формування команди психолого-педагогічного супроводу дитини



МОН № 1/17201-25 від 18.08.2025

Підписав: Коновалова Анастасія Андріївна
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002D1E3B00FE24E100
Дійсний: з 27.02.2025 0:00:00 по 26.02.2027 23:59:59

з ООП (далі – команда супроводу), а також порядок її функціонування в закладах дошкільної освіти, надано визначення таким термінам, як: «адаптація змісту освітньої програми», «модифікація змісту освітньої програми», «оцінка потреби дитини в наданні підтримки».

Звертаємо увагу, що Положенням про команду не передбачено розроблення закладом дошкільної освіти власного положення про команду супроводу.

Відповідно до пунктів 1-2 розділу III Положення про команду визначено, що склад команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП визначається з урахуванням індивідуальних потреб такої дитини та формується з директора або вихователя-методиста, вихователів, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами, асистента вихователя, практичного психолога, соціального педагога, медичного працівника закладу дошкільної освіти; асистента дитини з особливими освітніми потребами; батьків (одного з батьків) дитини з особливими освітніми потребами; фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ); педагогічних працівників, які здобули вищу освіту за спеціальністю «Спеціальна освіта». Також до складу команди супроводу входять представники команди раннього втручання, які безпосередньо працювали з дитиною з ООП та її сім'єю під час надання послуги раннього втручання (за наявності); запрошені медичні працівники (клінічний психолог, лікар-психіатр дитячий тощо); спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей; інші особи, долучення яких було ініційовано батьками дитини з ООП відповідно до заяви про включення таких фахівців за умови аргументації такої потреби та/або надання підтвердження їх кваліфікації, тощо.

Отже, при формуванні складу команди супроводу необхідно враховувати індивідуальні потреби дитини з ООП, категорію (тип) особливих освітніх потреб, ступінь їх прояву, рівень підтримки. Вона складається з обов'язкових та додаткових членів команди супроводу. Така багатопрофільність команди дозволить організувати цілісний психолого-педагогічний супровід дитини, поєднуючи педагогічну, психологічну, медичну та соціальну підтримку для створення оптимальних умов її розвитку, навчання та виховання.

Персональний склад команди супроводу дитини з ООП затверджує керівник закладу дошкільної освіти (частина четверта статті 38 Закону).

Поширеною помилкою є створення однієї такої команди супроводу для всіх дітей з ООП закладу.

Звертаємо увагу, що команда супроводу формується персонально для кожної дитини з ООП. До складу команди супроводу разом з працівниками дитячого садка та залученими фахівцями входять також батьки дитини, а всі члени команди супроводу володіють конфіденційною інформацією про дитину, її особливості розвитку, медичні дані тощо.

З огляду на зазначене, створення однієї команди супроводу для усіх дітей з ООП у закладі, а отже включення до неї усіх батьків дітей з ООП, означає порушення права дітей на конфіденційність та вразливість їхніх персональних даних.

Одним з основних завдань команди супроводу є розроблення індивідуальної програми розвитку, яка складається на навчальний рік (за потреби за рішенням команди супроводу – на літній період), підписується всіма членами команди супроводу, зокрема одним із батьків дитини, затверджується керівником закладу дошкільної освіти та зберігається в закладі дошкільної освіти не менше ніж три роки, а також обліковується у системі автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів (АС «ІРЦ»).

Також за потреби команда супроводу спільно з фахівцем інклюзивно-ресурсного центру та за погодженням із батьками дитини з ООП може ухвалювати рішення про зміну рівня підтримки з урахуванням динаміки розвитку дитини з ООП протягом навчального року. Зміна рівня підтримки може здійснюватися виключно в межах суміжного рівня. Рішення про зміну рівня підтримки фіксується в протоколі засідання команди супроводу, який підписується всіма членами команди супроводу та завантажується до АС «ІРЦ».

Звертаємо увагу, що заклади дошкільної освіти є користувачами АС «ІРЦ» та відповідно до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН від 02.11.2020 № 1353, формують індивідуальну програму розвитку дитини з ООП в АС «ІРЦ», що дасть можливість не тільки наповнювати систему актуальною інформацією, але й відстежувати фахівцями ІРЦ та батьками динаміку розвитку дитини, результати проведеної роботи з нею, налагодити між ними взаємодію.

За умови перегляду індивідуальної програми розвитку, її коригування та внесення змін, індивідуальна програма розвитку формується повторно в АС «ІРЦ».

Члени команди супроводу виконують свої обов'язки в межах основного робочого часу. Участь фахівців (консультантів) ІРЦ відбувається в межах їхнього робочого часу в ІРЦ. Фахівців, які не є працівниками закладу дошкільної освіти, зокрема соціальних працівників, фахівців із раннього втручання, інших залучених за заявою батьків осіб, долучають до роботи команди супроводу за їхньою згодою на безоплатній основі.

Однією з організаційних форм діяльності команди супроводу є засідання її членів, які проводяться не менше трьох разів протягом навчального року з урахування потреб дитини та рівня її підтримки.

Засідання команди супроводу можуть проводитися в режимі онлайн та/або в змішаному очно-дистанційному форматі, за умови присутності не менше 2/3 членів від загального складу.

Рішення засідання команди супроводу оформляється протоколом, який підписується всіма членами засідання та зберігається в закладі дошкільної освіти не менше п'яти років.

Наголошуємо на тому, що один із батьків дитини на рівні з іншими членами команди супроводу підписує протокол засідання команди супроводу. У разі незгоди батьків з рішенням команди супроводу, в протоколі робиться відповідний запис, а до протоколу можуть бути додані письмові пояснення батьків про причини незгоди.

У разі відмови батьків брати участь у засіданнях команди супроводу, адміністрації закладу дошкільної освіти рекомендується письмово фіксувати, які заходи та коли було вжито для забезпечення присутності батьків; вести облік телефонних дзвінків із батьками; надсилати батькам листи, повідомлення поштою або на електронну пошту.

Звертаємо увагу, що в межах проєкту ЮНІСЕФ «Покращення доступу до послуг дошкільної освіти в умовах надзвичайних ситуацій та раннього відновлення в Україні», який реалізує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» за підтримки Міністерства освіти і науки України, проведено освітній марафон з питань діяльності команди супроводу (https://docs.google.com/document/d/1ErUZRgqbVc9_jfro7-NL87i6y5hU1nef8_XH1gDduvU/edit?tab=t.0), та розроблено Рекомендації щодо роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (2024 рік).

У рекомендаціях висвітлено питання функціонування команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП у закладі дошкільної освіти, а також описано особливості складання індивідуальної програми розвитку та наведено приклади документації. Однак необхідно відмітити, що в рекомендаціях не враховано окремі норми, визначені новим Положення про команду.

В умовах демографічної кризи особливого значення набуває проблема збереження здоров'я та життя кожної дитини. Ранній вік, від народження до чотирьох років, – критичний для формування інтелекту, особистісних якостей і психіки. Саме в цей період часто виявляються проблеми, які можуть призвести до порушення розвитку дитини в майбутньому та створити труднощі у вихованні, навчанні й соціалізації. Тому важливим є раннє виявлення вроджених і набутих порушень розвитку, які можуть виникати внаслідок ускладнених пологів, передчасного народження або затримок у фізичному та психічному розвитку.

Також інформуємо, що постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2025 № 788 затверджено Порядок реалізації експериментального проєкту щодо запровадження договірної форми надання соціальної складової послуги раннього втручання.

Наразі в Україні діють більше 70 команд раннього втручання в 21 регіоні України. В подальшому понад 100 громад зможуть отримати державне фінансування для забезпечення надання такої послуги.

Послуга раннього втручання – це міждисциплінарна/трансдисциплінарна сімейно-центрована комплексна послуга, що містить соціальну, медичну, освітню складові, надається у звичному середовищі, де проживає та зростає дитина (вдома, на ігрових майданчиках, в інших громадських місцях та просторах), та спрямована на раннє виявлення, мінімізацію впливу порушень розвитку у дітей на їх повсякденне функціонування, покращення їх розвитку, забезпечення супроводу, підтримку сімей та успішну соціалізацію дітей у суспільстві.

На завершальному етапі надання послуги реалізується поступовий перехід дитини від послуги раннього втручання до отримання інших послуг (соціальних, освітніх, медичних), під час якого команда раннього втручання допомагає сім'ї обрати заклад дошкільної освіти або інші заклади чи установи; обрати форму здобуття дошкільної освіти; комфортніше адаптуватися до умов закладу дошкільної освіти/установи та життя в суспільстві.

Оскільки послуга раннього втручання є міждисциплінарною/трансдисциплінарною комплексною послугою, відповідно до пункту 2 розділу III Положення про команду представники команди раннього втручання, які безпосередньо працювали з дитиною з особливими освітніми потребами та її сім'єю під час надання послуги раннього втручання, входять до складу команди супроводу. Також у Положенні про команду визначено основні функції представника команди раннього втручання.

Звертаємо увагу, що на сайті Міністерства освіти і науки України в рубриці «Раннє втручання» розміщено матеріали з питань надання послуги раннього втручання, переходу із послуги раннього втручання до здобуття дошкільної освіти, інструменти раннього виявлення порушень розвитку та здоров'я у дітей тощо, зібрані за результатами проведеної спільної роботи Державної служби України у справах дітей, представників Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, громадської організації «Українська асоціація раннього втручання». Зазначені матеріали можуть стати у нагоді в подальшій професійній діяльності педагогів та бути поширеними серед батьків дітей дошкільного віку.

Положення про асистента дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (далі – Положення про асистента дитини) затверджене наказом МОН від 20.03.2025 № 474 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 03.04.2025 за № 519/43925. Це Положення визначає принципи діяльності, основні функції (обов'язки) асистента дитини з особливими освітніми потребами, порядок та умови його допуску до освітнього процесу, вимоги до нього, а також основні правила перебування

асистента дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти та його участі в освітньому процесі.

Дія Положення про асистента дитини поширюється на заклади дошкільної освіти, дошкільні підрозділи юридичних осіб, у тому числі на дошкільні підрозділи спеціальних закладів загальної середньої освіти, та фізичних осіб - підприємців, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти.

Асистентом дитини з ООП може бути один із батьків такої дитини, соціальний робітник або уповноважена батьками / одним із батьків особа.

Відповідно до «Закону України «Про соціальні послуги» однією з базових соціальних послуг є супровід під час інклюзивного навчання. Державним стандартом соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання, затвердженим наказом Міністерства соціальної політики України від 23.12.2021 № 718, передбачено, що соціальний робітник або фізична особа - підприємець, який безпосередньо здійснює заходи, що складають зміст соціальної послуги, надають цю послугу дитині, яка потребує супроводу під час інклюзивного навчання.

Відповідно до розділу III Положення про асистента дитини асистент дитини з ООП допускається до освітнього процесу у разі:

1) наявності письмової заяви у довільній формі одного з батьків дитини щодо допуску асистента дитини з ООП до освітнього процесу;

2) підписання між керівником закладу дошкільної освіти та асистентом дитини з ООП договору про його участь в освітньому процесі.

У випадку, якщо асистентом дитини з ООП є соціальний робітник, який надає соціальну послугу супроводу під час інклюзивного навчання, до заяви та договору про участь асистента дитини з ООП в освітньому процесі додаються копії:

договору про надання соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання між надавачем соціальних послуг та одним із батьків отримувача соціальної послуги, який укладається на основі Типового договору про надання соціальних послуг, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 23.12.2020 № 847, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 19.02.2021 за № 214/35836;

індивідуального плану надання соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання;

3) видання наказу керівника закладу дошкільної освіти щодо допуску асистента дитини з ООП до освітнього процесу;

4) наявності висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, виданого ІРЦ, в якому зазначена потреба в асистенті дитини з ООП (супроводі під час інклюзивного навчання);

5) проходження асистентом дитини з особливими освітніми потребами спеціальної підготовки обсягом не менше 15 годин, що підтверджено документом про проходження підготовки (підвищення кваліфікації);

б) проходження асистентом дитини з ООП профілактичного медичного огляду.

Звертаємо увагу, що спеціальна підготовка соціальних робітників, які надають соціальну послугу супроводу під час інклюзивного навчання, організовується та/або проводиться обласними, Київським міським центрами соціальних служб, громадськими об'єднаннями, міжнародними, благодійними та іншими неурядовими організаціями, що мають досвід надання соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання, та підтверджується документом про проходження такої підготовки.

Спеціальна підготовка батьків дитини, уповноважених ними осіб, які є асистентами дітей з ООП, проводиться суб'єктами надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації за програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України, та підтверджується документом про проходження такої спеціальної підготовки.

У зв'язку з тим, що в регіонах як правило спеціальна підготовка батьків дитини, уповноважених ними осіб, які є асистентами дітей з ООП, проводиться обласними закладами післядипломної педагогічної освіти один-два рази на рік, Положенням про асистента передбачено, що батьки дитини та уповноважені ними особи, які є асистентами дітей з ООП та які не пройшли спеціальну підготовку, за рішенням керівника закладу дошкільної освіти допускаються до освітнього процесу після підписання договору про участь асистента дитини з ООП в освітньому процесі. При цьому обов'язковою умовою договору є зобов'язання проходження батьками спеціальної підготовки протягом 3 місяців з моменту підписання цього договору. У випадку невиконання цієї умови доступ асистента дитини з ООП до освітнього процесу буде призупинено до дня надання документа про проходження спеціальної підготовки (абзац четвертий підпункту 5 пункту 1 розділу III Положення про асистента).

Відповідно до статті 18 Закону учасниками освітнього процесу є асистенти дітей з особливими освітніми потребами (у разі їх допуску відповідно до вимог законодавства). Пунктом 5 розділу IV Положення про асистента дитини визначено, що асистент дитини з особливими освітніми потребами проходить щорічний профілактичний медичний огляд відповідно до вимог законодавства.

Пунктом 5.5 Переліку необхідних обстежень лікарів-спеціалістів, видів клінічних, лабораторних та інших досліджень, що необхідні для проведення обов'язкових медичних оглядів, та періодичність їхнього проведення, затвердженого наказом МОЗ від 23.07.2002 № 280 (у редакції наказу МОЗ від 08.11.2023 року № 1925), передбачено для спеціалістів, які беруть участь в освітньому процесі, перелік необхідних обстежень лікарів-спеціалістів та видів досліджень.

Окрім цього, пунктом 2 розділу III Положення про асистента передбачено, що контроль за виконанням умов допуску асистента дитини з

ООП до освітнього процесу для виконання його функцій, вимог до нього покладається на керівника закладу дошкільної освіти.

Керівником закладу освіти приймається рішення щодо недопуску асистента дитини з ООП до освітнього процесу у випадку не проходження ним профілактичного медичного огляду відповідно до законодавства, порушення вимог щодо безпечного освітнього середовища, в тому числі перебування у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або інших станах, що загрожують безпеці та здоров'ю учасників освітнього процесу.

Також з метою належної організації освітнього процесу для дитини з ООП пунктом 3 розділу III Положення про асистента визначено, що один з батьків дитини має:

- 1) забезпечити наявність асистента дитини з ООП відповідно до висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, виданого ІРЦ;
- 2) попереджати не менше ніж за 5 робочих днів заклад дошкільної освіти про зміну уповноваженої ним особи;
- 3) інформувати про розірвання договору про надання соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання;
- 4) своєчасно інформувати про фізичне і психічне здоров'я вихованця, невідвідування ним закладу дошкільної освіти, зміну режиму дня, що може вплинути на забезпечення соціальних та соціально-побутових потреб дитини.

На виконання частини четвертої статті 27 Закону розроблено та затверджено постанову Кабінету Міністрів України від 18.06.2025 № 700 «Про визначення тривалості щорічної додаткової відпустки помічників вихователів спеціальних дитячих садків (спеціальних груп)» (далі – постанова № 700).

Відповідно до пункту 1 постанови № 700 тривалість щорічної додаткової відпустки помічників вихователів спеціальних дитячих садків (спеціальних груп у закладах дошкільної освіти), які працюють з дітьми: з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової або зорової функцій, функціональними фізичними або моторними труднощами, функціональними мовленнєвими труднощами, із соціоадаптаційними труднощами, становить сім календарних днів; з інтелектуальними труднощами або із складними порушеннями розвитку – 14 календарних днів.

Водночас відповідно до пункту 2 постанови № 700 колективним договором та/або трудовим договором працівникам, зазначеним у пункті 1 цієї постанови, може бути встановлено більшу тривалість щорічної додаткової відпустки, ніж визначена цією постановою.

Звертаємо увагу, що постановою № 700 не передбачено щорічну додаткову відпустку помічникам вихователів інклюзивних груп закладів дошкільної освіти.

У попередні роки комплектування санаторних та спеціальних закладів дошкільної освіти (груп) регламентувалося Порядком комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу, затвердженим спільним наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 27.03.2006 № 240/165. На підставі спільного наказу Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 04.06.2025 № 809/922, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 17.06.2025 за №927/44333, вищезазначений наказ втратив чинність.

Звертаємо увагу, що підпунктом 7 пункту 3 Розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону передбачено, що протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом на базі санаторних закладів дошкільної освіти за рішенням їх засновників створюються інші комунальні заклади дошкільної освіти. Закон набрав чинності 07 липня 2024 року.

З метою приведення до норм Закону санаторні заклади дошкільної освіти повинні бути реорганізовані в інші типи закладів дошкільної освіти до 07 липня 2026 року.

У зв'язку з цим просимо пришвидшити підготовку проєктів рішень щодо реорганізації санаторних закладів дошкільної освіти відповідно до вимог чинного законодавства, не порушуючи права дітей та працівників санаторних закладів дошкільної освіти, шляхом комплексного вивчення потреб мешканців територіальних громад.

Також необхідно зазначити, що відповідно до абзацу третього частини третьої статті 32 Закону реорганізація і ліквідація комунальних спеціальних дитячих садків, що діють як окремі юридичні особи або як дошкільні підрозділи (спеціальні групи) у спеціальних закладах загальної середньої освіти, допускаються лише після погодження проєкту відповідного рішення засновника центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

З метою забезпечення захисту прав учасників освітнього процесу та врегулювання процедури погодження проєкту рішення засновника про реорганізацію/ліквідацію спеціального дитячого садка або дошкільного підрозділу (спеціальних груп) спеціального закладу загальної середньої освіти затверджено Перелік документів для погодження проєкту рішення засновника про реорганізацію/ліквідацію спеціального дитячого садка або дошкільного підрозділу (спеціальних груп) спеціального закладу загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 27.01.2025 № 101, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10.02.2025 за № 195/43601). Детальні роз'яснення щодо погодження проєктів рішень засновників надано листом МОН від 24.04.2025 № 1/8235-25 «Про деякі питання реорганізації/ліквідації комунальних спеціальних дитячих садків».

Звертаємо увагу, що законодавством України не передбачено погодження Міністерством освіти і науки України проєкту рішення засновника щодо реорганізації санаторного закладу дошкільної освіти.

Механізм утворення та умови функціонування спеціальних груп вихованців у закладах дошкільної освіти визначає Порядок утворення та функціонування спеціальних груп вихованців закладів дошкільної освіти (далі – Порядок утворення спеціальних груп), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.04.2025 № 381.

Дія цього Порядку поширюється на спеціальні групи, що утворюються у закладах дошкільної освіти, дошкільних підрозділах юридичних осіб та фізичними особами - підприємцями, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, крім спеціальних дитячих садків та дошкільних підрозділів спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Спеціальні групи – це окремі групи, що утворюються у закладах дошкільної освіти, для здобуття освіти дітьми з ООП віком від двох до семи або восьми років, в яких створене спеціальне освітнє середовище з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів дітей.

Зарахування дітей до спеціальних груп, переведення до іншого закладу освіти та відрахування здійснюється відповідно до Порядку зарахування, відрахування та переведення вихованців до державних, комунальних закладів освіти для здобуття дошкільної освіти (далі – Порядок зарахування до закладів дошкільної освіти), затвердженого наказом МОН від 14.02.2025 № 249.

При зарахуванні дитини з ООП до спеціальної групи додатково до заяви про зарахування додаються документи, перелік яких зазначений у пункті 4 розділу II Порядку зарахування до закладів дошкільної освіти.

Зокрема, для дітей з функціональними мовленнєвими труднощами та дітей з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції, надається оригінал висновку з аудіограмою лікаря-сурдолога або лікаря-отоларинголога дитячого.

З огляду на введення правового режиму воєнного стану в Україні та у разі неможливості отримання висновку з аудіограмою за місцем проживання сім'ї, керівник може прийняти рішення щодо зарахування дитини до спеціальної групи з функціональними мовленнєвими труднощами за умови надання висновку батьками протягом навчального року.

Основні засади функціонування спеціального дитячого садка визначає Положення про спеціальний дитячий садок, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.07.2025 № 817.

Дія цього Положення поширюється на заклади дошкільної освіти незалежно від форми власності (державні, комунальні, приватні, корпоративні), юридичних осіб публічного або приватного права, які мають у своєму складі або складі своїх філій дошкільні підрозділи, фізичних осіб - підприємців, які провадять освітню діяльність у сфері дошкільної освіти, заклади дошкільної освіти, інших юридичних осіб та фізичних осіб -

підприємців, що провадять освітню діяльність за типом організації освітньої діяльності «спеціальний дитячий садок».

Спеціальний дитячий садок забезпечує здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП, зумовленими фізичними, психічними, інтелектуальними та/або сенсорними порушеннями, розладами поведінки, віком від двох до семи або восьми років з урахуванням категорій (типів) їх особливих освітніх потреб (труднощів).

Звертаємо увагу, що відповідно до статті 35 Закону заклад дошкільної освіти може організувати і провадити свою освітню діяльність за одним або декількома типами організації освітньої діяльності.

Водночас абзацом шостим пункту 4 Положення про спеціальний дитячий садок передбачено, що в спеціальному дитячому садку кількість груп виключно для дітей з ООП повинна становити не менше половини від загальної кількості груп у ньому.

Зарахування, відрахування та переведення дітей до державного, комунального закладу дошкільної освіти за типом організації освітньої діяльності «спеціальний дитячий садок», державного, комунального закладу загальної середньої освіти, що має дошкільний підрозділ за типом організації освітньої діяльності «спеціальний дитячий садок», здійснюється відповідно до пунктів 8-17 Положення про спеціальний дитячий садок та з урахуванням частини другої статті 13 Закону.

Спеціальні групи в закладах дошкільної освіти та в спеціальному дитячому садку (далі – спеціальні групи) утворюються та комплектуються відповідно до категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів), ступенів їх прояву та рівня підтримки дітей, рекомендованих інклюзивно-ресурсним центром. Наповнюваність цих груп визначено відповідно пунктами 6-8 Порядку утворення спеціальних груп та пунктом 19 Положення про спеціальний дитячий садок.

У разі неможливості сформувати окрему спеціальну групу через недостатню кількість дітей, до однієї групи можуть бути зараховані діти з одним типом освітніх труднощів та різним рівнем підтримки.

Звертаємо увагу, що Порядком утворення спеціальних груп та Положенням про спеціальний дитячий садок не передбачено утворення спеціальних груп для дітей з навчальними труднощами. Такі діти можуть здобувати дошкільну освіту в інклюзивних групах. Якщо в дитини, окрім навчальних, наявні ще інші типи освітніх труднощів, вона може здобувати дошкільну освіту в спеціальній групі відповідно до однієї з наявних у неї категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів).

Освітній процес у спеціальних групах спрямований на виконання державного стандарту дошкільної освіти та має корекційну спрямованість. Освітні програми мають містити корекційно-розвитковий складник, що враховує специфіку розвитку та потреби дітей, та спрямовані на досягнення

вихованцями результатів навчання і компетентностей, визначених державним стандартом дошкільної освіти.

Корекційно-розвиткова спрямованість освітнього процесу реалізується протягом усього часу перебування дитини в садку, зокрема під час занять, виховної та корекційно-розвиткової роботи.

Індивідуальна освітня траєкторія вихованців спеціальної групи реалізується шляхом розроблення для кожної дитини індивідуальної програми розвитку, яка складається протягом одного місяця командою психолого-педагогічного супроводу на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, наданого ІРЦ, та результатів психолого-педагогічного вивчення дитини.

Індивідуальна програма розвитку розробляється за формою, затвердженою керівником закладу відповідно до індивідуальних потреб дитини, та повинна містити: загальні відомості про дитину, інформацію про особливості її розвитку, особливості засвоєння освітньої програми та потреби в адаптації/модифікації змісту освітньої програми, виборі підходів, методів, прийомів та засобів навчання, навчальних матеріалів, перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги), яких потребує дитина, форму моніторингу динаміки її розвитку.

Кількість корекційно-розвиткових занять визначається командою психолого-педагогічного супроводу дитини відповідно до індивідуальних потреб та корекційно-розвиткового складника освітньої програми. Заняття проводяться протягом дня як індивідуально, так і в групі наповнюваністю двоє - четверо дітей з урахуванням їх індивідуальних програм розвитку та особливостей психофізичного розвитку.

Діяльність команд психолого-педагогічної супроводу вихованців спеціальних груп здійснюється відповідно до Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2024 № 1713.

Водночас наголошуємо, що відповідно до пункту 16 Порядку утворення спеціальних груп та пункту 4 Положення про спеціальний дитячий садок фахівці інклюзивно-ресурсних центрів залучаються до складу такої команди у разі потреби.

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу в спеціальних групах для дітей з інтелектуальними, соціоадаптаційними, функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової, зорової функцій та потребують четвертого, п'ятого рівнів підтримки, та дітей з функціональними моторними або фізичними труднощами, які потребують третього - п'ятого рівня підтримки, забезпечує асистент вихователя групи з розрахунку 1 ставка на групу, в якій здобувають дошкільну освіту такі діти (пункт 20 Порядку утворення спеціальних груп, пункт 37 Положення про спеціальний дитячий садок).

Участь дитини в освітньому процесі за потреби забезпечує асистент дитини шляхом надання підтримки та допомоги в пересуванні, самообслуговуванні, комунікації, орієнтуванні у просторі, харчуванні, задоволенні соціально-побутових потреб тощо.

Окрім цього пунктом 4 Порядку утворення спеціальних груп та пунктом 4 Положення про спеціальний дитячий садок передбачено внесення персональної інформації про дітей, які здобувають дошкільну освіту в спеціальних дитячих садках (спеціальних групах), до системи автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів згідно з Положенням про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1353, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.01.2021 за № 24/35646.

Однак, на сьогодні в системі автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів не передбачено можливості завантажувати індивідуальні програми розвитку дітей, які здобувають дошкільну освіту в спеціальних дитячих садках (спеціальних групах), що розроблені за формою, затвердженою керівником закладу освіти.

У зв'язку з цим Міністерство освіти і науки України звернулося до Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики» (лист МОН від 28.07.2025 № 6/569-25 «Про внесення змін до роботи автоматизованої системи») з проханням передбачити можливість завантажувати до системи автоматизованої роботи інклюзивно-ресурсних центрів індивідуальні програми розвитку дітей, які здобувають дошкільну освіту в спеціальних дитячих садках (спеціальних групах).

Після внесення технічних змін до АС «ІРЦ» департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій (військових адміністрацій) будуть повідомлені листом МОН.

Також звертаємо увагу, що наказ Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2015 року № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності» втратив чинність на підставі наказу Міністерства освіти і науки України від 02.06.2025 № 795.

Пунктом 47 Положення про спеціальний дитячий садок передбачено, що тривалість індивідуальних корекційно-розвиткових занять становить від 15 до 25 хвилин, групових – від 20 до 30 хвилин з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дітей.

У зв'язку з цим рекомендується організовувати корекційно-розвиткові заняття для дітей з ООП, які здобувають освіту в інклюзивних та спеціальних групах, у межах визначених норм: індивідуальні – 15-25 хвилин, групові – 20-30 хвилин, обов'язково враховуючи індивідуальні особливості розвитку дітей.

Окрім цього інформуємо, що робочою групою Міністерства розроблено зміни до Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної

освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530, та додатків до нього (додаток 1 «Індивідуальна програма розвитку», додаток 2 «Рівні підтримки в освітньому процесі в закладах дошкільної освіти»), які викладено в новій редакції. На сьогодні проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти» надіслано для розгляду до Кабінету Міністрів України.

Також пропонуємо ознайомитися з Методичними рекомендаціями щодо запровадження безбар'єрності освітніх послуг у закладах дошкільної освіти з урахуванням потреб людей з порушеннями мови, слуху, комунікації, руху, батьків із дітьми, людей старшого віку та інших суспільних груп, у яких описано особливості організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням порушень розвитку (лист МОН від 04.09.2024 № 6/688), розробленими в рамках Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні за ініціативи першої леді України Олени Зеленської.

Окрім цього може стати у нагоді посібник для педагогів «Як організувати освітній процес для дітей з порушеннями слуху та зору в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти», розроблений ВГО “Асоціація працівників дошкільної освіти”, у якому висвітлено питання нормативно-правового забезпечення інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, удосконалення інклюзивної компетентності педагогічних працівників, організації освітнього процесу для дітей з порушеннями слуху та зору; наведено приклади рухливих і дидактичних ігор, які допоможуть педагогам реалізувати інтелектуальний потенціал вихованців.

Заступник Міністра

Анастасія КОНОВАЛОВА